

Lázár János | Miniszterelnökséget vezető miniszter

Igen tisztelt és kedves hozzátartozók, tisztelt professor asszonyok és professor urak, igen tisztelt építész-társadalom!

Mindig nagy kitüntetés, ha a Művészeti Akadémiára eljöhettek – professor úr meghívása alapján –, még nagyobb kitüntetés, hogy ha egy olyan kreatív szakma képviselői előtt beszélhetek, akik felüldülést jelentenek a politika és a parlament hétköznapi csatáiban. Bevallom őszintén, hogy amikor a miniszterelnök úr arra kért 2014-ben, hogy a kormányban az építészetért és az építésügyért viseljek felelősséget, kicsit elbizonytalanodtam, hogy helyes lépés-e ez. Ma sem vagyok biztos abban, hogy a döntés helyes volt-e. Abban azonban igen, hogy kollégáimmal – elsősorban önökkel, a magyar építész-társadalommal – az elmúlt harminc esztendő óta az utóbbi két-három évben tettük a legtöbbet annak érdekében, hogy képes legyen megújulni a magyar építészet, és a magyar építés ügye. Másrészt azért is állok itt örömmel, mert Makovecz Imre egyik leginkább kritizált politikusaik közé tartozom, akit a Mester számos alkalommal komoly kritikával illetett. Nyugtázhatom, hogy kritikái nem voltak hiábavalóak, hiszen sokat tanultam azokból. Igyekeztem az elmúlt esztendőben e bírálatokat felhasználni, és a tanácsokat, a nagy mondásokat megfogadni.

A kollégáim arra biztattak – tekintettel arra, hogy nemsokára elkerülhetetlenül, és a politikai viszonyokat illetően megkerülhetetlenül nehéz időszak következik az életünkben, hiszen a politikusok megzavarodási időszaka, a választási kampány következik –, hogy mindegyképpen hozzam szóba, hogy a kormány mennyi minden jót tett a magyar építészet érdekében. Ezzel azonban – Medgyaszay István életművét ismerve, megismerve – csínján bánnék. Annál inkább fogy az ember önbizalma, minél többet ismer meg a Mester életművéből és gondolataiból. Annyit azonban szóba hoznék – köszönettel illetve a magyar építész-társadalom jelen lévő és jelen nem lévő tagjait, a Magyar Épi-

tész Kamarát, különösképpen a Művészeti Akadémiát –, hogy az elmúlt esztendőben komoly munkát tudhatunk magunk mögött: 2015-ben a *Nemzeti Építészetpolitika Kézikönyvét* adhattuk ki közösen, számos civil szervezet és közreműködő együttműködésének köszönhetően, 2018. január elsejére pedig Magyarország minden településén megszületnek a Településképi Arculati Kézikönyvek. Van nemzeti építészetpolitika, és minden magyar település lehetőséget kapott arra, hogy összefoglalja: mit gondol egy közösség, egy társadalom, egy helyi közösség életviszonyairól, az építészet ügyéről. Mi az építészet ügyére nem bürokratikus teherként, nem szabályozási felelősségként és feladatként tekintünk, hanem óriási lehetőségként, és stratégiai ágazatként. Egyáltalán nem mindegy, hogy mit építünk, és nem mindegy, hogy milyen épületekben éljük az életünket. Korántsem mindegy, s ebben óriási a felelőssége a mai kor építészeinek, hogy vajon a gyermekeink és unokáink mit látnak Budapest és a magyar települések utcáin. Milyen épített környezetben alakul ki a világmépük, az izlésük. Ezen épületek alapján hogyan lesznek képesek elfoglalni az otthonaikat, a munkahelyeiket, és megélni a hétköznapokat. Úgy gondolom, hogy az építészetnek nemcsak az a küldetése, hogy tégláról, habarcsról, kövekről szóljon, hanem annál sokkal több. Ennek okán tartottam nagyon fontosnak a mai konferencia megrendezését, az emlékezés kötelességén túl a figyelmeztetés okán is.

Mi a figyelmeztetés lényege? Ma, amikor Magyarország számára még talán a velünk szembenállók által sem megkérdőjelezhető módon gazdasági lehetőségek nyílnak, az alkotás lehetősége nyílik meg. Soha ennyi építőipari beruházás nem zajlott az országban, sem az iparban, sem a magánszférában. Óriási kérdés az, hogy mit építünk. Ebben önkritikusnak kell lennünk – az egyik szemünk sír, a másik nevet, tekintettel arra, hogy számos jó mellett számos borzalmas dolog is épül az országban. Ennek az

az oka, hogy nincs pontos fogalmunk arról, mi is a magyar építészet feladata 2017-ben a világban, Magyarországon, Közép-Európában vagy Európában.

Úgy gondolom, nagyon sokan vannak, mint ahogy voltak is a 19. században és a 20. században, akik beérik azzal, hogy utánzóik legyenek a nyugati világnak, és a nyugati modellnek. Utánzóik, nagyon precíz, professzionális másolói legyenek azoknak a trendeknek, amelyek érthető módon alakítják a nyugati társadalmak építészeti ízlését és világát az angolszász gondolkodás, vagy a kontinentális gondolkodás megjelenésekként, vagy éppen a Távol-Kelet építészeti zseni kultuszának következtében szivárognak be, és épülnek be a világ építészeti ízlésébe. Az a kérdés, hogy egy jó másolattal, egy jó copyval megelégedhetünk-e mi, magyarok. Egy olyan nemzet, amelynek a nyelve kizárja azt, hogy megértsék. A nyelvünk kizárja azt, hogy mások megértsenek bennünket. Tehát nem várhatjuk el azt, hogy az általunk elmondott szavak és mondatok megértetik a gondolkodás-módunkat, megértetik a bánatunkat vagy örömeinket. Számunkra Bartók, Medgyaszay, Makovecz, Kodály az, aki képes kifejezni, hogy mit gondolunk a világról, hogy mik vagyunk mi, magyarok. Ezért azt hiszem, hogy 2017-ben és a következő években nem szabad kompromisszumokat kötnünk az építé-

MEDGYASZAY-KONFERENCIA

2017. szeptember 20.

▼ Soproni színház, 1909

szet ügyében. A magyar építészetnek magyar építészetnek kell lennie, mondania kell valamit, akár erőltetetten is arról, hogy milyen a mai magyar világ, mit üzen ma Magyarország a világnak. Nekünk az építészet a nyelvünk – ahogy Medgyaszayról mondták, ő az építészet Bartókja, és valóban így van. Azok a legsikeresebb korszakaink, a szellemi teljesítményünk legsikeresebb napjai, hetei és évei, ahol képesek voltunk akár zenében, akár építőművészetben vagy

képzőművészetben önmagunkat kifejezni. Azért, hogy a szót ne szaporítsam, és még inkább azért, hogy méltó emléket tudjak állítani rövid köszöntőmben a Mesternek, néhány sort papírra vetettem, amit most kivételesen fölolvassék. Ez részben megkíméli önöket a zavaros és hosszú élőbeszédétől, másrészt pedig összeszedettebb gondolatokra inspirál.

Igen tisztelt Hölgyeim és Uraim! Egy olyan mesterünk emlékének szenteltük

ezt a konferenciát, akinek az életében és az örökségében a 20. század szinte teljes magyar történelme tükröződik. Egy hosszú és szélsőséges évszázad történelme, amelyet nemcsak a világháborúk és a diktatúrák tettek sűrűbbé és hosszabbá – sokkal hosszabbá és sokkal sűrűbbé –, mint a korábbi századokat, hanem az innováció, a technikai fejlődés elképesztő sebessége és mértéke is. Medgyaszay pályájában, illetve emlékezetében egy olyan század történelme is tükröződik, amelyet a remény és a reménytelenség közötti szüntelen várakozás tett szélsőségesé minden építész életében. A nemzeti függetlenség reményének fel-felcsillanása, és e remények szinte menetrend szerint érkező elvesztése, vagy inkább elvétele volt a két szélsőség. Medgyaszay István a kiegyezés utáni, világvárossá váló Budapesten született, a polgárosodó, gyarapodó Magyarországon nőtt fel, és a világhatalommá váló Monarchiában érett be alkotóként. Ebben a fizikai és szellemi térben vált művelt európai, és szinte vallásosan magyar építésszé. Medgyaszay István hite valóban a magyarsága volt. Sosem lett hűtlen Magyarországhoz, pedig Magyarország nagyon is hűtlen lett hozzá, mint oly sok minden máshoz, ami nemzeti volt és magyar az elmúlt kétszáz esztendőben. 1953-ban például ezt írta egy párttitkár az akkor már 76 éves, de még mindig dolgozni akaró Mesterről: „Folyó hó 13-án egyéni beszélgetést folytattam Medgyaszay szaktársammal. Beszélt életéről, hogy sokat utazott külföldön, és így sokat is tanult. Egyéni véleményem, hogy Medgyaszay szaktárs idős kora ellenére jó munkát végez, de azt inkább egyéni érdekből teszi. Mivel ellenséges megnyilvánulásai ez idáig nem voltak, és alkalmazkodó, munkahelyén való meghagyását javaslom.” Ez volt tehát a legtöbb, amit abban a rendszerben a hazájától Medgyaszay kaphatott: hogy megtűnjék. A pártonkívülisége miatt kezdetben kifejezetten támadott és pocskondiázott, később csak gyanakvással figyelt Mester a Rákosi- és

Forrás: Wikipedia

▲ Veszprémi színház, 1908

▼ Kertváros terve, Vác, 1909

a korai Kádár-rendszerben legfeljebb csak segédtervező lehetett. Ám mind az épített, mind a szellemi öröksége feledésbe merült. Aligha beszélhetnénk Magyarországon rendszerváltozásról, ha túrnánk, ha belenyugodnánk abba, hogy ez így maradjon. Magyarországnak újra fel kell fedeznie magának Medgyaszayt, akinek az építésze folytatása Lechner iskolájának, és előzménye a Makovecz-iskolájának, a modern organikus építészetnek. Medgyaszay István az egyik fontos kapocs a múlt és a jelen között a magyar építészet történetében. Nemcsak erköl-

csi kötelességünk azonban, hanem jól felfogott érdekünk is Medgyaszay újrafelfedezése. A 21. századnak ugyanis vannak olyan kihívásai, amelyek lényegüket illetően nagyon hasonlítanak azokhoz a boldog békeidőkhöz, amelyekben Medgyaszay és kortársai születtek, éltek, és a kihívásokkal szembesültek. Hogyan lehet egyensúlyt találni a szédítő technikai fejlődés és a hagyományok megőrzése között? Hogyan illeszthető össze – ahogyan Medgyaszay korában – a népi építészet emlékezte, és a vasbeton korszerű technológiája? Hogyan lehet nyitni a világra, és közben

megmaradni magyarnak? Medgyaszay munkásságának megannyi csúcsteljesítménye annak igazolása, hogy mindez a két dolog egyszerre: a magyarság és a csúcsteljesítmény egyidejűleg nagyon is lehetséges. Medgyaszay szerint az értelmes értékekhez az egyénin és a nemzeten keresztül vezet az út. A nemzeti azonban az ő felfogásában nem pusztán formai jegyek másolgatását és szolgálai ismételtetését jelenti, hanem egy olyan programot, amelynek az építészet, az épített környezet is egy kifejezési formája. A technológia lehet modern és nemzetközi, a tartalom legyen ősi és magyar. Talán így foglalhatjuk össze azt az ars poeticát, amely Medgyaszay munkásságát jellemezte, és amely példaként szolgálhat a 21. századi magyar építésztszadalm számára is. Mindennek igazolására gondoljunk olyan épületeire, mint a soproni vagy a veszprémi színház, amelyek formanyelve ősi és nemzeti, számos műszaki megoldásuk viszont, különös tekintettel a vasbeton szerkezetre, nagyon is nemzetközi és modern. Egy szép megfogalmazás szerint Medgyaszay színházépítésze nem más, mint nemzeti költészet vasbetonból.

Igen tisztelt Hölgyeim és Uraim! A mai kor építészenek fontos felelőssége a nemzeti hagyományok és az európai trendek, az európai minőség ötvözése, a harmónia megtalálása. Azt gondolom, hogy Medgyaszay életpályája, életútja üzen mindannyiunk számára. Egy építész nemcsak tervez, hanem felelősséget is visel. Felelősséget a jelenért és a jövőért, hiszen amit kiad a kezéből, az meghatározza ennek az országnak a jelenét és a hosszú távú jövőjét is. Nekünk, mai magyaroknak, felelősséget érző, gondolkodó, minőséget képviselő és a nemzet iránt nagyon elkötelezett építészekre van szükségünk. Ennek a világnak a megalkotásához kívánok az építésztszadalmnak, az Építész Kamarának és a Művészeti Akadémiának nagyon sok sikert, tisztelegve az építészet Bartókja előtt.